

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 203/2020-28

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 8. septembra 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a zo sudcov Libora Duľu a Ladislava Duditša (sudca spravodajca) o ústavnej sťažnosti [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED], zastúpenej advokátom JUDr. Petrom Pohančeničkom, Palárikova 93, Čadca, vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Čadca v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 183/2009 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Čadca v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 183/2009 porušené boli.

2. Okresnému súdu Čadca prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 183/2009 konal bez zbytočných prietáhov.

3. [REDACTED] priznáva finančné zadost'učinenie v sume 3 000 € (slovom tritisíc eur), ktoré jej je Okresný súd Čadca povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Čadca je povinný nahradiť [REDACTED] trovy konania v sume 375,24 € (slovom tristosedemdesiatpäť eur a dvadsaťštyri centov) na účet jej právneho zástupcu JUDr. Petra Pohančeníka, Palárikova 93, Čadca, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého postupu a sťažostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 11. marca 2020 doručená ústavná sťažnosť [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Čadca (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 183/2009 (ďalej len „napadnuté konanie okresného súdu“).

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že 30. novembra 2009 bola okresnému súdu doručená žaloba, ktorou sa žalobcovia domáhajú určenia vlastníckeho práva k pozemku,

ktorý vlastní sťažovateľka. O tejto žalobe nebolo do dňa doručenia ústavnej sťažnosti ústavnému súdu právoplatne rozhodnuté.

3. Sťažovateľka okrem chronológie jednotlivých úkonov v napadnutom konaní okresného súdu v ústavnej sťažnosti okrem iného uviedla, že „pre sťažovateľku má rozhodnutie súdu zásadný význam, nakoľko predmet sporu sa týka pozemku pri rodinnom dome sťažovateľky. V dôsledku právoplatne neskončeného konania, sťažovateľka nemôže predmet svojho vlastníckeho práva užívať, udržiavanie pozemku je neisté, nakoľko sťažovateľka nemôže investovať so pozemku, pokiaľ nebol právoplatne rozhodnuté o vlastníckom práve, v dôsledku čoho dochádza k zhoršovaniu stavu oplotenia na tomto pozemku (degradácia betónu, korodovanie oplotenia). Sťažovateľka je nútená platiť daň z nehnuteľností počas celého súdneho konania, z dôvodu neskončeného konania však nevie, či platí za svoj pozemok. Vedené súdne konanie naďalej zhoršuje susedské vzťahy medzi stranami konania. Súdne konanie zle vplýva aj na rodičov sťažovateľky, ktorí boli pôvodnými vlastníkmi pozemku, nakoľko ide o starých ľudí, pôsobí neskončené konania na ich zdravotný a psychický stav. Sťažovateľka ani do budúcnosti nemôže usporiadať svoje majetkové vzťahy, nakoľko nechce svoje deti zaťažiť neskončeným súdnym konaním.

Sťažovateľka poukazuje nato, že súdne konanie prebieha od roku 2009, teda už 12. rok. Vedenie súdneho konania v dĺžke 12 rokov, predstavuje neprimerane dlhú dobu súdneho konania. Táto skutočnosť je zvýraznená ešte tým, že v roku 2017 bolo nariadené znalecké dokazovanie, ktoré doposiaľ nie je vyhotovené, teda určitú dobu potrvá jeho vypracovanie, následne bude súd musieť umožniť stranám vyjadriť sa k znaleckému posudku, nehovoriac o prípadných námietkach voči znaleckému dokazovaniu a potrebe doplniť opraviť alebo skontrolovať kontrolným znaleckým posudkom výsledky znaleckého skúmania, až následne bude môcť vydať rozsudok, pričom je veľká pravdepodobnosť, že jedna zo strán sporu sa voči rozsudku odvolá. Teda nie je ani predpoklad, že v blízkej dobe by mohlo byť súdne konanie ukončené.“.

4. Na základe už uvedeného sťažovateľka v petite navrhuje, aby ústavný súd vydal nález, ktorým vysloví porušenie jej v bode 1 označených práv postupom okresného súdu v napadnutom konaní. Sťažovateľka sa zároveň domáha, aby ústavný súd prikázal

v napadnutom konaní okresnému súdu konať bez zbytočných prietahov. Okrem toho sa sťažovateľka domáha priznania finančného zadosťučinenia v sume 20 000 € a náhrady trov konania v sume 375,24 €.

II.

Procesný postup ústavného súdu, vyjadrenie odporcu k ústavnej sťažnosti a replika sťažovateľky

5. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky predbežne prerokoval podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a uznesením č. k. IV. ÚS 203/2020-10 z 26. mája 2020 ju podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde prijal na ďalšie konanie.

6. Na základe výzvy ústavného súdu sa k priebehu napadnutého konania vyjadrila predsedníčka okresného súdu podaním sp. zn. 1 SprV 145/20 z 18. júna 2020. Vo vyjadrení doručenom ústavnému súdu 24. júna 2020 predsedníčka okresného súdu uviedla:

„Po preštudovaní spisového materiálu konštatujem prietahy v konaní. K predĺženiu súdneho konania prispela skutočnosť, že zákonná sudkyňa Mgr. Zlatica bola viackrát dlhodobo práceneschopná, spis bol pridelovaný iným sudcom, ktorí museli spisový materiál naštudovať. K prietahom v konaní prispeli i samotní účastníci, najmä právny zástupca JUDr. Kupšo, ktorý nereagoval na výzvy súdu a bol urgovaný. Vo veci boli robené znalecké posudky a doplnenia k znaleckým posudkom, čo taktiež prispelo k predĺženiu súdneho konania. Vyššia súdna úradníčka v senáte 8C bol od 18.4.2018 do 26.6.2018, od 27.3.2019 do 19.5.2019 dlhodobo práceneschopná, od 27.6.2018 do 11.7.2018 čerpala riadnu dovolenku. Vo veci som nariadila dohľad nad plynulosťou súdneho konania.“

7. Prílohu vyjadrenia predsedníčky okresného súdu tvorilo aj vyjadrenie zákonnej sudkyne, ktorá v ňom predovšetkým opísala počet a stav spisov vo svojom súdnom oddelení po tom, ako nastúpila do funkcie sudkyne 10. februára 2016, situáciu v personálnom obsadení súdneho oddelenia a stručne zhrnula procesné úkony, ktoré vykonala v konaní,

ktorého sa týka ústavná sťažnosť. Domnieva sa, že ňou uvádzané okolnosti „*predstavujú objektívne (nie subjektívne) dôvody, ktoré ovplyvnili aj celkovú dĺžku konania vedeného pod spisovou značkou 8C 183/2009. Som toho názoru, že žalovanou tvrdená neistota bola poslednými úkonmi súdu odstránená...*“.

8. Právny zástupca sťažovateľky v stanovisku z 29. júna 2020, ktorým reagoval na vyjadrenie predsedníčky okresného súdu a zákonnej sudkyne, uviedol, že „*skutočnosti uvedené vo vyjadrení nemožno považovať za ospravedlňujúce okresný súd v tom, že 11 rokov nebol schopný právoplatne rozhodnúť predmetný spor.*“.

9. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v tejto veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia práv uvedených v bode 1.

III.

Chronológia procesných úkonov v napadnutom konaní okresného súdu

10. Ústavný súd z ústavnej sťažnosti, jej príloh, vyjadrení účastníkov konania a zo súdneho spisu okresného súdu, ktorý bol vyžiadaný, zistil tento priebeh napadnutého konania okresného súdu:

- 30. novembra 2009 bol okresnému súdu doručený návrh žalobcov o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti z 27. októbra 2009;
- výzvou z 2. decembra 2009 boli žalobcovia vyzvaní okresným súdom na zaplatenie súdneho poplatku a na predloženie písomností, na ktoré sa odvolávali v návrhu;
- 20. januára 2010 boli okresnému súdu doručené požadované písomnosti;
- 26. januára 2010 bol nariadený termín pojednávania na 1. marec 2010;
- 4. februára 2010 bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie sťažovateľky k návrhu;
- pojednávanie, ktoré sa konalo 1. marca 2010, bolo odročené na neurčito, pretože sa účastníkom konania poskytla lehota 1 mesiaca na mimosúdnu dohodu;

- podaním z 8. apríla 2010 boli žalobcovia vyzvaní na oznámenie, či došlo k mimosúdnej dohode;

- 15. apríla 2010 bolo doručené okresnému súdu oznámenie žalobcov, že došlo k dohode strán o riešení sporu prostredníctvom katastrálneho konania, ale z opatrnosti žalobcovia nezobrali návrh späť a požiadali o poskytnutie dodatočnej lehoty 30 dní na doriešenie sporu;

- urgenciou z 24. mája 2010 a 16. júna 2010 okresný súd urgoval žalobcov o oznámenie, či došlo k dohode účastníkov;

- 22. júna 2010 bolo okresnému súdu doručené podanie žalobcov, ktorí opätovne požiadali o poskytnutie dodatočnej lehoty 30 dní z dôvodu odstránenia nedostatkov v zápise v katastri nehnuteľností prostredníctvom katastrálneho konania;

- urgenciou zo 4. augusta 2010 a 13. septembra 2010 okresný súd opätovne urgoval žalobcov o oznámenie, či došlo k dohode účastníkov;

- 5. októbra 2010 bol nariadený termín pojednávania na 28. október 2010;

- 27. októbra 2010 bol okresnému súdu žalobcami predložený návrh na opravu chýb v katastrálnom operáte spolu s príslušnými dokladmi, ktoré sťažovateľka odmietla podpísať;

- pojednávanie, ktoré sa konalo 28. októbra 2010, bolo odročené na neurčito s tým, že sa účastníkom konania opätovne poskytla lehota do 31. decembra 2010 na mimosúdnu dohodu;

- 24. novembra 2010 bolo okresnému súdu doručené oznámenie žalobcov, že nebola dosiahnutá dohoda so sťažovateľkou, a teda trvajú na podanom návrhu a tiež žiadajú o nariadenie nového termínu pojednávania;

- 29. novembra 2010 bol nariadený termín pojednávania na 17. január 2011, na ktorom bol vykonaný výsluch účastníkov konania a ktoré bolo odročené na 24. február 2011;

- 27. januára 2011 bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie sťažovateľky;

- 10. februára 2011 boli okresnému súdu predložené listiny žalobcov;

- 24. februára 2011 sa konalo pojednávanie, na ktorom bol vykonaný výsluch svedka a ktoré bolo odročené na neurčito z dôvodu poskytnutia lehoty sťažovateľke na vyjadrenie sa ku skutočnostiam uvádzaným svedkom a tiež z dôvodu vykonania znaleckého dokazovania a obhliadky nehnuteľnosti;

- uznesením okresného súdu z 12. apríla 2011 bola žalobcom uložená povinnosť zložiť preddavok na trovy znaleckého dokazovania a obhliadky nehnuteľnosti;
- 29. apríla 2011 bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie sťažovateľky k výsluchu svedka;
- 5. mája 2011 bola nariadená obhliadka nehnuteľnosti na 25. máj 2011, ktorá sa aj uskutočnila;
- uznesením okresného súdu zo 7. júna 2011 bol ustanovený znalec;
- 19. októbra 2011 bol okresnému súdu doručený znalecký posudok súdneho znalca spolu s vyúčtovaním znalečného;
- podaním z 24. októbra 2011 boli účastníci konania vyzvaní, aby sa vyjadrili k znaleckému posudku;
- uznesením okresného súdu zo 7. novembra 2011 bolo priznané súdnemu znalcovi znalečné;
- 8. novembra 2011 a 9. novembra 2011 boli okresnému súdu doručené vyjadrenia účastníkov konania k znaleckému posudku;
- uznesením okresného súdu z 29. novembra 2011 bolo nariadené súdnemu znalcovi doplniť znalecký posudok;
- uznesením okresného súdu z 20. decembra 2011 bola žalobcom uložená povinnosť zložiť preddavok na trovy znaleckého dokazovania;
- 8. marca 2012 bolo okresnému súdu doručené doplnenie znaleckého posudku spolu s vyúčtovaním znalečného;
- výzvou z 13. marca 2012 boli účastníci konania vyzvaní, aby sa vyjadrili k doplneniu znaleckého posudku;
- 2. apríla 2012 bolo doručené vyjadrenie sťažovateľky k doplneniu znaleckého posudku;
- uznesením okresného súdu z 24. apríla 2012 bolo priznané súdnemu znalcovi znalečné;
- 26. apríla 2012 bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie žalobcov k doplneniu znaleckého posudku;

- 18. mája 2012 bol nariadený termín pojednávania na 9. júl 2012, na ktorom odzneli vyjadrenia účastníkov konania týkajúce sa ďalšieho dokazovania a ktoré bolo odročené na neurčito z dôvodu ďalšieho doplnenia znaleckého posudku;

- uznesením okresného súdu z 18. júla 2012 bolo nariadené súdnemu znalcovi doplniť znalecký posudok a žalobcom tiež bola uložená povinnosť zložiť preddavok na trovy znaleckého dokazovania;

- 12. septembra 2012 bolo okresnému súdu doručené druhé doplnenie znaleckého posudku spolu s vyúčtovaním znalečného;

- podaním z 13. septembra 2012 boli účastníci konania vyzvaní, aby sa vyjadrili k druhému doplneniu znaleckého posudku;

- uznesením okresného súdu z 8. októbra 2012 bolo priznané súdnemu znalcovi znalečné;

- 17. októbra 2012 a 29. októbra 2012 boli okresnému súdu doručené vyjadrenia účastníkov konania k druhému doplneniu znaleckého posudku;

- 13. novembra 2012 boli okresnému súdu predložené ďalšie listiny žalobcami;

- výzvou z 13. februára 2013, ktorá bola expedovaná 11. júna 2013, boli žalobcovia vyzvaní, aby sa vyjadrili k podaniu sťažovateľky z 29. októbra 2012, a tiež, aby sa sťažovateľka vyjadrila k podaniu žalobcov zo 16. októbra 2012 a 13. novembra 2012. Zároveň bola vyzvaná Správa katastra Čadca na predloženie listín;

- 25. júna 2013 bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie sťažovateľky;

- 2. júla 2013 boli okresnému súdu doručené požadované listiny Správou katastra Čadca;

- 18. júla 2013 bolo okresnému súdu doručené podanie okresného súdu, ktorým žalobcovia žiadali doplnenie znaleckého dokazovania;

- uznesením okresného súdu z 11. novembra 2013 bolo nariadené súdnemu znalcovi doplniť znalecký posudok a žalobcom bola tiež uložená povinnosť zložiť preddavok na trovy znaleckého dokazovania;

- podaním z 20. januára 2014 bolo okresným súdom oznámené súdnemu znalcovi, že doplnenie znaleckého posudku nie je potrebné vykonať;

- 20. januára 2014 bolo nariadené pojednávanie na 6. február 2014, na ktorom odznali prednesy účastníkov konania týkajúce sa ďalšieho dokazovania a ktoré bolo odročené na neurčito z dôvodu zmeny návrhu;
- 7. februára 2014 bolo okresnému súdu doručené podanie žalobcov, ktorí navrhli okresnému súdu vyžiadanie listín od Správy katastra Čadca;
- podaním zo 16. apríla 2014 okresný súd vyzval Správu katastra Čadca na predloženie listín;
- 13. mája 2014 boli Správou katastra Čadca predložené požadované listiny;
- 15. mája 2014 bol nariadený termín pojednávania na 12. jún 2014, na ktorom bol vyhlásený rozsudok;
- 22. júla 2014 bolo okresnému súdu doručené odvolanie žalobcov;
- 24. septembra 2014 bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie sťažovateľky k odvolaniu žalobcov;
- 3. októbra 2014 bol súdny spis doručený Krajskému súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) na rozhodnutie o odvolaní žalobcov;
- uznesením krajského súdu sp. zn. 7 Co 701/2014 z 25. februára 2015 bol rozsudok okresného súdu zrušený a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie;
- 2. apríla 2015 bol súdny spis doručený okresnému súdu;
- 21. apríla 2015 bolo okresnému súdu doručené podanie žalobcov na doplnenie znaleckého dokazovania;
- uznesením okresného súdu z 25. septembra 2015 boli žalobcovia vyzvaní, aby v určenej lehote odstránili vady návrhu;
- 1. októbra 2015 bolo okresnému súdu doručené oznámenie žalobcov, že je možné špecifikovať a odstrániť vady návrhu až po doplnení znaleckého dokazovania;
- uznesením okresného súdu z 24. februára 2016 bolo podanie žalobcov doručené okresnému súdu 30. novembra 2009 odmietnuté;
- 11. marca 2016 bolo okresnému súdu doručené odvolanie žalobcov proti uzneseniu okresného súdu z 24. februára 2016;
- uznesením okresného súdu z 23. marca 2016 boli žalobcovia vyzvaní, aby v určenej lehote odstránili vady odvolania;

- 15. apríla 2016 bolo okresnému súdu doručené odvolanie, v ktorom boli odstránené vady;
- 27. apríla 2016 bolo doručené vyjadrenie sťažovateľky k podanému odvolaniu;
- 23. júna 2016 bol súdny spis doručený krajskému súdu na účely rozhodnutia o podanom odvolaní proti uzneseniu z 24. februára 2016;
 - uznesením krajského súdu sp. zn. 7 Co 235/2016 z 27. júla 2016 bolo uznesenie okresného súdu z 24. februára 2016 zrušené a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie;
 - 8. augusta 2016 bol súdny spis doručený okresnému súdu a 22. augusta 2016 bol daný pokyn na doručenie uznesenia krajského súdu z 27. júla 2016 žalobcom a sťažovateľke;
 - 27. septembra 2016, 21. decembra 2016 a 11. októbra 2017 boli okresnému súdu doručené návrhy žalobcov na vykonanie dôkazu;
 - uznesením okresného súdu z 27. októbra 2017 bolo nariadené znalecké dokazovanie s tým, že vo veci bude za prítomnosti súdneho znalca a účastníkov konania vykonaná obhliadka nehnuteľnosti a súdnemu znalcovi bude daná znalecká úloha až po vykonaní obhliadky. Úlohou súdneho znalca bude po obhliadke vypracovať znalecký posudok v lehote 1 mesiaca od doručenia súdneho spisu;
 - 2. novembra 2017 bola nariadená obhliadka nehnuteľnosti na 28. november 2017, ktorá sa uskutočnila;
 - 8. decembra 2017 bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie žalobcov k obhliadke nehnuteľnosti spolu s návrhom na doplnenie dokazovania a tiež vyjadrenie sťažovateľky;
 - uznesením okresného súdu zo 6. júna 2019 bolo priznané súdnemu znalcovi znalečné na základe jeho návrhu doručeného okresnému súdu 1. decembra 2017;
 - uznesením okresného súdu z 25. mája 2020 bola súdnemu znalcovi uložená povinnosť doplniť znalecký posudok o zodpovedanie okresným súdom položených otázok, resp. splnenie okresných súdom uložených úloh;
 - 25. mája 2020 bol tiež nariadený termín pojednávania na 14. október 2020, ktorý bol neskôr zmenený na 16. október 2020.

IV.

Právomoc ústavného súdu a ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva

11. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

12. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

13. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietahov.

14. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

15. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010) a ich prípadné porušenie možno preskúmať spoločne.

16. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu

právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 220/04, IV. ÚS 365/04).

17. Základnou povinnosťou všeobecného súdu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty účastníkov konania. Táto povinnosť okresného súdu vyplývala do 30. júna 2016 z § 6 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „OSP“), ktorý súdom prikazoval, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 prvej vety OSP, podľa ktorej len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

18. Od 1. júla 2016 nadobudol účinnosť zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“), ktorý nahradil Občiansky súdny poriadok a ktorý v čl. 17 upravuje zásadu hospodárnosti a rýchlosti konania (súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným priesťahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb).

19. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priesťahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04, I. ÚS 398/2016) ústavný súd zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07).

V.

Posúdenie vecí ústavným súdom

20. Pokiaľ ide o kritérium právnej a skutkovej zložitosti vecí, ústavný súd konštatuje, že spory o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti tvoria bežnú súčasť rozhodovacej agendy všeobecných súdov, a preto ústavný súd nepovažuje prerokúvanú vec za právne zložitú. Vzhľadom na potrebu vypracovania znaleckého posudku, dopĺňujúceho znaleckého dokazovania a obhliadky nehnuteľnosti možno považovať prerokúvanú vec po skutkovej stránke za zložitejšiu, na túto skutočnosť ústavný súd nemohol neprihliadnuť pri určení výšky finančného zadost'učinenia. Zároveň ústavný súd konštatuje, že ani prípadná právna a skutková zložitosť vecí nemôže žiadnym spôsobom ospravedlniť doterajšiu dĺžku rozhodovania okresného súdu vo veci samej, ktorá nie je právoplatne skončená ani po skoro 12 rokoch od začatia napadnutého konania.

21. Správanie účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd nezistil zo súdneho spisu okresného súdu skutočnosti, ktoré by signalizovali nedostatočnú aktivitu či súčinnosť zo strany s'ťažovateľky v napadnutom konaní okresného súdu. S'ťažovateľka doteraz reagovala v stanovenej lehote na výzvy okresného súdu a tiež sa zúčastnila všetkých nariadených pojednávaní osobne alebo prostredníctvom svojho právneho zástupcu. Predsedníčka okresného súdu vo svojom vyjadrení ani nenamietala konkrétne správanie s'ťažovateľky, ktorým by prispela k predĺženiu napadnutého konania, ale iba výslovne správanie právneho zástupcu žalobcov, ktoré však nie je predmetom prieskumu v tomto konaní ústavného súdu. Z uvedeného vyplýva, že podľa názoru ústavného súdu s'ťažovateľka neprispela svojím správaním k predĺženiu napadnutého konania okresného súdu.

22. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu označených práv s'ťažovateľky, bol postup samotného okresného súdu. Pri skúmaní skutočnosti, či v dôsledku jeho postupu došlo k porušeniu uvedených práv,

ústavný súd zistil, že to tak je, a to napriek tomu, že plynulému postupu nebránila žiadna zákonná prekážka v konaní (II. ÚS 3/00, III. ÚS 46/04).

23. Po začatí konania okresný súd poskytol opakovane sporovým stranám lehotu na mimosúdnu dohodu, ku ktorej podľa oznámenia žalobcov z 24. novembra 2010 nedošlo. Následne okresný súd postupoval v konaní pomerne plynulo až do vydania prvého rozsudku vo veci 12. júna 2014. Po zrušení rozsudku uznesením krajského súdu z 25. februára 2015 a po vrátení spisu bol okresný súd nečinný až do 25. septembra 2015, keď vyzval žalobcov na odstránenie väd podania. Ústavný súd konštatuje, že následne došlo k predĺženiu trvania napadnutého konania neefektívnym postupom okresného súdu spočívajúcim vo vydaní uznesenia z 24. februára 2016 o odmietnutí podania žalobcov z 27. októbra 2009, ktoré ako vecne nesprávne zrušil v odvolacom konaní krajský súd. Ten v dôvodoch uznesenia z 27. júla 2016 v relevantnej časti uviedol, že *«uznesením z 25.09.2015 boli žalobcovia vyzvaní, aby doplnili svoj návrh na začatie konania vo veci určenia vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam (podaný na okresný súd 30.11.2009). V uznesení boli žalobcovia okrem iného vyzvaní k tomu, aby „predložili v určenej lehote aj aktualizovaný geometrický plán v potrebnom počte vyhotovení“. Takto špecificky formulovaná výzva na doplnenie návrhu na začatia konania nie je podľa názoru odvolacieho súdu výzvou podľa § 43 ods. 1 O.s.p., platného a účinného v čase rozhodovania súdu prvej inštancie... V danom prípade okresným súdom vymedzená požiadavka predloženia aktualizovaného geometrického plánu vo svojich dôsledkoch bránila v uplatnení práva žalobcov. Nie je spravodlivé od žalobcov požadovať, aby nechali vypracovať /aktualizovaný/ geometrický plán už pred podaním žaloby. Navyše žalobcovia... konštatovali, že zo znaleckého posudku... a jeho dodatkov č. 1 a 2 je zrejmé, že v akej časti pozemku sa domáhajú a táto časť je špecifikovaná v dodatku č. 1 znaleckého posudku. Súd prvej inštancie sa však už ďalej nezaoberal, či takéto označenie časti pozemku, ktorej sa domáhajú, je určité.»*

24. Okolnosťou, ktorá významne narušila plynulosť napadnutého konania, bola úplná nečinnosť okresného súdu, a to v období od 22. augusta 2016, keď bol daný pokyn na doručenie uznesenia krajského súdu z 27. júla 2016 žalobcom a sťažovateľke, do 27. októbra 2017 (15 mesiacov), keď bolo okresným súdom rozhodnuté o nariadení

znaleckého dokazovania. Okresný súd tiež nevykonal úkon smerujúci k rozhodnutiu vo veci samej bez toho, aby mu v tom bránila závažná prekážka, a to v období od 8. decembra 2017, keď bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie žalobcov k obhliadke nehnuteľnosti spolu s návrhom na doplnenie dokazovania a tiež vyjadrenie sťažovateľky, do 25. mája 2020 (skoro 30 mesiacov), keď bola rozhodnutím okresného súdu súdnemu znalcovi uložená povinnosť doplniť znalecký posudok (ústavný súd nepovažuje uznesenie okresného súdu zo 6. júna 2019 o priznaní znalečného súdnemu znalcovi za úkon smerujúci k meritórnemu rozhodnutiu).

25. Ústavný súd považuje za absolútne neakceptovateľné, že okresný súd uložil povinnosť znalcovi doplniť znalecký posudok zodpovedaním uložených otázok/úloh po skoro 30 mesiacoch od uskutočnenia obhliadky nehnuteľnosti, keď už v tom čase napadnuté konanie trvalo 8 rokov. Ústavný súd teda konštatuje, že orgány riadenia a správy okresného súdu mali napadnuté konanie už dávno identifikovať ako nevybavenú reštančnú vec s osobitným režimom a pozornosťou.

26. Ústavný súd považuje doterajšie vykonávanie znaleckého dokazovania okresným súdom (rozhodnutie o vypracovaní znaleckého posudku vrátane dvoch jeho doplnení, zrušenie tretieho doplnenia znaleckého posudku) za neefektívne, pretože doteraz neprispelo k správne zisteniu skutkového stavu veci.

27. V tejto súvislosti ústavný súd odkazuje na svoju doterajšiu judikatúru, podľa ktorej k zbytočným priet'ahom v súdnom konaní nemusí dochádzať len nekonaním príslušného súdu, ale aj takou jeho činnosťou, ktorá nesmeruje k odstráneniu právnej neistoty účastníkov súdneho konania. Aj neefektívna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (napr. IV. ÚS 164/03, IV. ÚS 121/04, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 380/08, I. ÚS 158/2010).

28. Ústavný súd teda konštatuje, že celková dĺžka napadnutého konania, ktoré nie je právoplatne skončené ani po takmer 11 rokoch od jeho začatia, bola ovplyvnená úplnou nečinnosťou okresného súdu (skoro 4 roky) a jeho neefektívnou činnosťou, čo nevyhnutne znamená, že v napadnutom konaní nastali zbytočné prieťahy. Okresný súd totiž nezvolil procesný postup smerujúci k rýchlemu odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľka nachádza. Je zrejmé, že len rýchla ochrana subjektívnych práv môže byť dostatočne spravodlivá a účinná, šetriaca náklady nielen účastníkov konania, ale aj samotného súdu a pôsobí aj preventívno-výchovne či stabilizujúco a dôveryhodne na ostatných občanov.

29. Vo vzťahu k argumentácii zákonnej sudkyne okresného súdu, ktorá vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti poukázala na neexistenciu „*subjektívnych dôvodov prieťahov*“ (spôsobených dôvodmi na strane konkrétneho sudcu, resp. zamestnanca okresného súdu) v posudzovanej veci, ústavný súd uvádza, že v podobných súvislostiach už viackrát vyslovil (pozri napr. I. ÚS 23/03), že nedostatočné personálne obsadenie súdu a nadmerné množstvo vecí, v ktorých sa musí zabezpečiť súdne konanie, by mohli len dočasne ospravedlniť vzniknuté prieťahy, a to len v tom prípade, ak sa na ten účel prijali včas adekvátne opatrenia.

30. Ústava v čl. 48 ods. 2 zaväzuje predovšetkým súdy ako garantov spravodlivosti, aby prijali príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie vecí, a teda vykonanie spravodlivosti bez zbytočných prieťahov. I keď nie všetky nástroje na vyriešenie tzv. objektívnych okolností sa nachádzajú v dispozičnej sfére vedenia súdu či konajúceho sudcu, nemožno systémové nedostatky v oblasti výkonu spravodlivosti pripisovať na ťarchu účastníkov súdneho konania a mieru ochrany ich základného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy oslabiť poukázaním na dlhodobo obmedzené personálne kapacity príslušných súdov (pozri napr. I. ÚS 119/03).

31. Okrem uvedeného ústavný súd poukazuje na to, že pri posudzovaní toho, či bolo porušené právo sťažovateľa na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov, posudzuje postup súdu, a nie to, či toto právo bolo porušené činnosťou (nečinnosťou) alebo postupom

konkrétneho sudcu (resp. zamestnanca súdu) vybavujúceho danú vec. Aj za konanie konkrétneho sudcu, resp. zamestnanca súdu totiž (v kontexte požiadavky reálneho naplnenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy) nesie v konečnom dôsledku zodpovednosť príslušný súd ako orgán verejnej moci, ktorého povinnosťou bolo poskytnúť účastníkom (stranám) konania účinnú súdnu ochranu. V tomto zmysle preto pri posudzovaní odôvodnenosti sťažnosti, ktorou sú namietané zbytočné prietahy v súdnom konaní, v zásade nemožno robiť rozdiel medzi tzv. objektívnymi a subjektívnymi dôvodmi prietahov (m. m. I. ÚS 6/06).

VI.

Záver

K bodu 1 výrokovej časti nálezu

32. Na základe už uvedených skutočností ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

K bodu 2 výrokovej časti nálezu

33. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

34. Keďže napadnuté konanie okresného súdu nebolo v čase rozhodovania ústavného súdu ešte právoplatne skončené, ústavný súd podľa čl. 127 ods. 2 ústavy prikázal okresnému súdu, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných prietahov.

K bodu 3 výrokovvej časti nálezu

35. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

36. Podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

37. Podľa § 135 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd prizná sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, orgán verejnej moci, ktorý porušil základné práva a slobody sťažovateľa, je povinný sťažovateľovi priznané finančné zadosťučinenie zaplatiť do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

38. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti žiadala priznať finančné zadosťučinenie v sume 20 000 € z dôvodu, „... že sporný pozemok nadobudla darovaním od svojich rodičov. Sporný pozemok je súčasťou priestoru, na ktorom je postavený rodný dom sťažovateľky a kde sa nachádza aj záhrada, v ktorej sťažovateľka vyrastala. Preto je zrejmé, že k tomuto miestu má sťažovateľka silný citový vzťah. Sťažovateľka si predstavovala svoju budúcnosť tak, že rodný dom zrekonštruuje a zveľadí si aj záhradu, v ktorej od detstva pestuje zeleninu a kvetiny.

... 12 rokov svojho života sťažovateľka nevie, či sporný pozemok je ale nie je jej vlastníctvom. Dvakrát okresný súd dal za pravdu sťažovateľke a sťažovateľka pocítila úľavu, dvakrát krajský súd zrušil pôvodné rozhodnutie okresného súdu. Takýto postup znamená značný stres a nepokoj, sťažovateľka ho popisuje ako bezmocnosť, keď sa musí pozerat' ako plynie čas a ona napriek viac ako dekáde svojho života sa stále nemá v rukám rozhodnutie, ktoré by bolo končené.

Sporný pozemok výrazne degraduje, nemá zmysle do neho investovať... Sťažovateľka dlhodobo trpí závažným zdravotných ochorením a práve nekončiace súdne konanie zhoršuje jej už aj tak zdravotné problémy.

V poslednom období odmieta aj vychádzať do záhrady, nakoľko sa jej okamžite prejavia známky ochorenia. Sťažovateľka taktiež nie je schopná vysvetliť svojim starým rodičom čo sa to vlastne deje, prečo doposiaľ nie je súdne konanie ukončené, prečo vôbec súdne konanie vzniklo, kto to spôsobil, nakoľko jej rodičia dlhé desaťročia bez rušenia sporný pozemok užívali. Súdne konanie zle vplýva aj na zdravotný stav jej rodičov. Tak sťažovateľka ako aj jej rodičia museli viackrát v dôsledku rozčúlenia a bezmocnosti vyhľadať zdravotnú pomoc, niekoľkokrát bola volaná rýchlá zdravotná služba.

Celá záležitosť ovplyvňuje aj manželský život sťažovateľky, medzi sťažovateľkou a jej manželom vznikajú hádky, určitý čas smeroval manželský život sťažovateľky k rozvodu, nakoľko sa sťažovateľka a jej manžel nevedeli stotožniť v dôležitosti súdneho konania.

... Nezanedbateľne neskončené súdne konanie má vplyv aj na susedské vzťahy, nakoľko sporové strany sú susedia a pokiaľ súd právoplatne nerozhodne, obidve strany sa cítia byť v práve a nemôže dôjsť k urovnaniu a upokojeniu ich vzájomných vzťahov. Nakoľko sú sporové strany aj blízka rodina, vplýva spor aj na ich ostatnú rodinu, nakoľko nemôžu sa stretávať celá rodina inak ako po častiach, aby sa sporové strany nestretli.

Ten najzávažnejší dôsledok je však... bezmocnosť a bezradnosť sťažovateľky, jej absolútna nedôvera v súdny systém Slovenskej republiky, pocit zaujatosti, nekompetentnosti a arogancie sudcov. Sťažovateľka by nikomu nepriala žiť 12 rokov v neistote a v sústavnom strese zo súdneho procesu.“.

39. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia.

40. Zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, najmä dĺžku napadnutého konania okresného súdu, povahu a rozsah práv sťažovateľky, ktoré boli porušené, a predmet konania a jeho význam pre sťažovateľku, ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade je spravodlivé a konkrétnym okolnostiam posudzovanej veci primerané priznanie finančného zadosťučinenia v sume 3 000 €.

41. Ústavný súd preto nevyhovел časti ústavnej sťažnosti, v ktorej sťažovateľka žiadala priznať finančné zadosťučinenie nad ústavným súdom priznanú sumu 3 000 €, a preto v tejto časti rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 5 výroku tohto nálezu.

42. Priznané finančné zadosťučinenie je okresný súd povinný zaplatiť sťažovateľke v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (§ 135 ods. 1 zákona o ústavnom súde).

K bodu 4 výrokovej časti nálezu

43. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

44. Pri výpočte trov právneho konania ústavný súd vychádzal z ustanovení vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“).

45. Ústavný súd uvádza, že základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2020 zodpovedá sume 177 € (1/6 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky, ktorým je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok 2019, ktorá bola vo výške 1 062 €). Sadzba za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý priznaný úkon právnej služby vykonaný v roku 2020 je v sume 10,62 € (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky).

46. Ústavný súd priznal sťažovateľke náhradu trov právneho zastúpenia pred ústavným súdom v celkovej sume 375,24 €, a to za 2 úkony právnej pomoci vykonané v roku 2020, t. j. prevzatie a príprava zastúpenia vrátane prvej porady s klientom [§ 13a

ods. 1 písm. a) vyhlášky] a písomné podanie ústavnej sťažnosti [§ 13a ods. 1 písm. c) vyhlášky], a dvakrát paušálnu náhradu hotových výdavkov v roku 2020.

47. Ústavný súd nepriznal právnenému zástupcovi sťažovateľky odmenu a režijný paušál za podanie z 29. júna 2020 (vyjadrenie k vyjadreniu predsedníčky okresného súdu k ústavnej sťažnosti sťažovateľky). Túto skutočnosť ústavný súd odôvodňuje tým, že právny zástupca sťažovateľky v tomto podaní neuviedol nové skutočnosti, ktoré by mali vplyv na rozhodnutie ústavného súdu vo veci samej.

48. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP).

VII.

49. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 8. septembra 2020

Miroslav DURIŠ
predseda senátu